

The Impact of the COVID-19 Outbreak on the Globalization Process; Challenges and Opportunities

Zahra Ahmadi¹, Shohreh Pirani², Sajjad Gheytasi³

1. PhD Student in International Relations, Faculty of Law, Theology and Political Science, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Political Science, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran.
3. Corresponding author, PhD Student in International Relations, Faculty of Law, Theology and Political Science, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: gheytasisajad@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Paper

Article history:

Received: 05 November 2024
Received in revised form: 03
December 2024
Accepted: 04 December 2024

Keywords:

Corona, globalization,
deglobalization,
global economy,
communications

ABSTRACT

The coronavirus pandemic, which began in 2019, first of all as a widespread humanitarian crisis, affected the lives of millions of people around the world. This global crisis encompasses diverse dimensions and its profound effects on various aspects of human life, including the economy, society, culture and other areas, are still visible. Undoubtedly, this pandemic severely disrupted the global supply and demand system with restrictions such as factory closures, reduced production and restrictions on labor mobility. The continuation of this situation has left a significant impact on the process of globalization, a process that reduces political and economic borders, expands communications and strengthens cultural interactions. This article, with a descriptive-analytical approach and based on library resources, examines the following question: What impact the coronavirus pandemic has had on globalization? The research findings show that although the economic, social and political dimensions of globalization have been affected by this crisis, this process has not been stopped and has continued in a more complex way. In addition, the article addresses the issue of deglobalization, which has received special attention in academic circles in recent years, and explains its place in this.

Cite this article: Ahmadi, Z., Piran, SH., & Gheytasi, S. (2024-2025). The impact of the COVID-19 outbreak on the globalization process; challenges and opportunities. *New Geopolitics Research*, 1 (2), 143-159.

© The Author(s).

Publisher: Lorestan University.

DOI: <https://doi.org/10.22034/nrpg.1.2.8>

Introduction

The COVID-19 pandemic, which began in December 2019 in Wuhan, China, quickly escalated into a global crisis, profoundly impacting various aspects of human life, including the economy, society, culture, and politics. This crisis was not only a public health challenge but also a defining factor in the process of globalization. Globalization, a process that reduces political and economic borders while strengthening cultural interactions and international communications, was significantly affected by this pandemic. Restrictions such as factory closures, reduced production, travel bans, and widespread lockdowns disrupted global supply chains and plunged the global economy into an unprecedented recession. This article adopts a descriptive-analytical approach to examine the effects of the COVID-19 pandemic on the process of globalization, analyzing the challenges and opportunities it has presented.

Methodology

This research employs a descriptive-analytical method, relying on library and online resources. The necessary data were collected through the review of scientific articles, reports from international organizations, and other credible sources. The research methodology is based on qualitative content analysis, where the economic, social, and political impacts of COVID-19 on globalization are examined in three separate sections. The findings were derived through the analysis of secondary data and references to previous studies. This approach has allowed the authors to comprehensively analyze the profound and complex effects of this crisis on the globalization process.

Findings and Discussion**Economic Impacts**

The COVID-19 pandemic had devastating effects on the global economy. Extensive lockdowns, travel restrictions, and border closures led to the halt of numerous economic activities, resulting in an international economic recession. Key industries such as tourism, aviation, and retail were severely affected, with reduced demand leading to widespread business closures and a surge in global unemployment rates. Many companies faced production cuts, and financial markets experienced unprecedented volatility. Governments implemented economic relief packages to mitigate the crisis, but these measures only partially offset the damages. Foreign Direct Investment (FDI) also saw a sharp decline, with developing countries, heavily reliant on foreign investments, bearing the brunt of the economic fallout.

Disruptions in Global Supply Chains

The pandemic caused significant disruptions in global supply chains. Factory shutdowns and quarantine measures in manufacturing countries led to the shortages of goods and difficulties in meeting global demands. Industries such as automotive, electronics, and pharmaceuticals faced major challenges. The crisis forced companies to reconsider their supply chain models, emphasizing local production and flexibility to cope with similar crises in the future. This

highlighted the need for revising supply chain management strategies and the importance of resilience.

Social Impacts

The pandemic severely affected the social dimension of globalization. Travel restrictions and widespread lockdowns reduced international social and cultural exchanges, delaying or canceling programs such as student exchanges, cultural tourism, and in-person conferences. This limited direct human interactions and opportunities for societies to engage with different cultures. Additionally, migrant workers and international students were heavily impacted. Job losses and reduced employment opportunities created financial crises for these vulnerable groups, while border closures restricted their ability to return home or relocate for new job opportunities.

Political Impacts

The pandemic had profound effects on the political aspect of globalization, strengthening nationalism and reducing international cooperation. Many countries prioritized domestic and isolationist policies in response to the crisis, moving away from multilateral solidarity. Border closures and export restrictions, particularly on medical supplies and vaccines, prioritized domestic needs, heightened political tensions, and competition among nations. These actions further highlighted the disparities between developed and developing countries, exacerbating existing inequalities.

Conclusions

The COVID-19 pandemic emerged not only as a public health crisis but also as a transformative factor in the process of globalization. Its impacts on the global economy, supply chains, social interactions, and international cooperation revealed the fragility of globalization in the face of major crises. This pandemic has provided an opportunity to rethink the structures and processes of globalization, emphasizing the need for preparedness to address similar challenges in the future. As a pivotal moment in contemporary history, COVID-19 has not only deeply affected human lives but has also reshaped global social, economic, and political trends.

تأثیر شیوع کووید-۱۹ بر روند جهانی شدن؛ چالش‌ها و فرصت‌ها

زهرا احمدی^۱، شهره پیرانی^۲، سجاد قیطاسی^۳

۱. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۳. نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

رایانامه: gheytasisajad@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۹/۱۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۴</p> <p>کلیدواژه‌ها: فضای مجازی، حاکمیت، حکومت، کشور، کرونا، جهانی شدن، جهانی‌زدایی، اقتصاد جهانی، ارتباطات</p>	<p>همه‌گیری ویروس کرونا که در سال ۲۰۱۹ میلادی آغاز شد، پیش از هر چیز به‌عنوان یک بحران انسانی گسترده، زندگی میلیون‌ها نفر را در سراسر جهان متأثر ساخت. این بحران جهانی، ابعاد متنوعی را شامل می‌شود و آثار عمیق آن بر جنبه‌های مختلف زندگی بشر از جمله اقتصاد، جامعه، فرهنگ و سایر حوزه‌ها همچنان قابل مشاهده است. بدون شک، این همه‌گیری با محدودیت‌هایی همچون تعطیلی کارخانه‌ها، کاهش تولید و محدودیت در جابه‌جایی نیروی کار، نظام عرضه و تقاضای جهانی را به شدت مختل کرد. ادامه این وضعیت تأثیر قابل توجهی بر فرآیند جهانی‌شدن به‌جا گذاشته است، فرآیندی که به کاهش مرزهای سیاسی و اقتصادی، گسترش ارتباطات و تقویت تعاملات فرهنگی می‌پردازد. این مقاله، با رویکرد توصیفی-تحلیلی و بر پایه منابع کتابخانه‌ای، به بررسی این پرسش می‌پردازد که همه‌گیری کرونا چه تأثیری بر جهانی‌شدن داشته است؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جهانی‌شدن تحت تأثیر این بحران قرار گرفته‌اند، اما این روند متوقف نشده و به شکلی پیچیده‌تر ادامه پیدا کرده است. افزون بر این، مقاله به موضوع جهانی‌زدایی، که در سال‌های اخیر مورد توجه ویژه محافل علمی قرار گرفته است، پرداخته و به تبیین جایگاه آن در این می‌پردازد.</p>

استناد: احمدی، زهرا؛ پیرانی، شهره؛ قیطاسی، سجاد (۱۴۰۳). تأثیر شیوع کووید-۱۹ بر روند جهانی شدن؛ چالش‌ها و فرصت‌ها. پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی، ۱ (۲)، ۱۵۹-۱۴۳.

DOI: <https://doi.org/10.22034/nrpg.1.2.8>

ناشر: دانشگاه لرستان

مقدمه

همه‌گیری کرونا اقتصاد جهانی را از مسیر یکپارچگی اقتصادی جهانی به سمت عقب‌نشینی سوق داد (Baldwin and Evenett, 2020:109). ویروس کرونا که برای نخستین بار در دسامبر ۲۰۱۹ ظهور کرد، تأثیرات عمیقی بر جهان بر جای گذاشت. این بیماری به سرعت مانند شعله‌های آتش از چین به سایر نقاط آسیا، اروپا، ایالات متحده، آفریقا و آمریکای لاتین گسترش یافت. هرچند میزان آسیب‌پذیری کشورها و مناطق متفاوت بود، اما عملاً هیچ نقطه‌ای از این ویروس در امان نماند. تا ۳۰ می ۲۰۲۲، تعداد موارد تأییدشده ابتلا به این بیماری به بیش از ۶۸۹ میلیون و میزان مرگ‌ومیر ناشی از آن به ۶.۸ میلیون نفر رسید (Farahmandnejad, et al, 2024: 1). گسترش ویروس کرونا همه چیز را ناگهان متوقف کرد. فلج شدن اقتصاد جهانی به افزایش شدید بیکاری انجامید. به دلیل ماهیت بسیار مسری این ویروس، برای نخستین بار جهان ناچار شد تا با محدودیت‌های فاصله‌گذاری اجتماعی و قرنطینه زندگی کند. اگرچه جهان پیش از این نیز اپیدمی‌های مختلفی نظیر سارس^۱ در سال‌های ۲۰۰۲-۲۰۰۳ و مرس^۲ در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۲ را تجربه کرده بود (Lee and Park, 2020: 5)، اما تأثیرات ویروس کرونا در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کاملاً بی‌سابقه بود. این همه‌گیری به دلیل اعمال محدودیت‌هایی نظیر تعطیلی کارخانه‌ها، کاهش تولید و محدودیت تحرک نیروی کار، زنجیره عرضه و تقاضای جهانی را به‌طور گسترده مختل کرد. این اختلالات به رکود اقتصادی و کاهش بی‌سابقه حجم تجارت بین‌المللی، به‌ویژه در صنایعی نظیر مسافرت و گردشگری منجر شد (Rasoulinezhad, Karimi Vala and Orlova, 2021:227).

جهانی‌سازی تجارت که پیش‌تر با رویدادهای مهم ژئوپلیتیک، مانند آغاز فرآیند بازار آزاد چین از سال ۱۹۷۹ و فروپاشی دیوار برلین در سال ۱۹۸۹ شتاب گرفته بود، پیش از همه‌گیری، دیگر به قوت سابق ادامه نداشت. روند جهانی‌سازی به‌ویژه تحت تأثیر دو رویداد سیاسی مهم - انتخاب دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور محافظه‌کار و ضد بین‌المللی آمریکا، و رأی بریتانیا به خروج از اتحادیه اروپا، هر دو در سال ۲۰۱۶ - دچار تغییرات اساسی شده بود. همچنین، عواملی چون افزایش قیمت نفت که در سال ۲۰۰۸ به ۱۴۷ دلار در هر بشکه رسید، برخی شرکت‌ها را به کاهش هزینه‌های زنجیره تأمین و حرکت به سمت جهانی‌زدایی ترغیب کرد (Yip, 2021). برخی پژوهشگران بر این باورند که کووید-۱۹ بزرگ‌ترین مختل‌کننده جهانی‌سازی در دوران صلح در تاریخ مدرن است و تهدیدی بی‌سابقه برای نظام تجارت بین‌الملل محسوب می‌شود. این پژوهش به این پرسش می‌پردازد که همه‌گیری کرونا چه تأثیری بر جهانی‌شدن داشته است؟ یافته‌های پژوهش که با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و آنلاین انجام شده است، نشان می‌دهد که همه‌گیری کرونا اثرات منفی قابل توجهی بر فرآیند جهانی‌سازی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی داشته است. شیوع سریع ویروس و اعمال محدودیت‌های مسافرتی و قرنطینه‌های گسترده باعث کاهش چشمگیر تعاملات بین‌المللی و بسته شدن مرزهای بسیاری از کشورها شد. این محدودیت‌ها افت شدید گردشگری جهانی و کاهش درآمد کشورهای وابسته به این صنعت را به دنبال داشت. علاوه بر این، زنجیره‌های تأمین جهانی که نقشی کلیدی در اقتصاد بین‌المللی داشتند، با اختلالات جدی مواجه شدند. کمبود مواد اولیه و محصولات اساسی ناشی از توقف یا کاهش فعالیت‌های تجاری، کشورها را به بازنگری در سیاست‌های تولید داخلی و کاهش وابستگی به زنجیره‌های تأمین جهانی سوق داد.

مبانی نظری

جهانی‌شدن

جهانی‌شدن، اصطلاحی است که از اواسط دهه ۱۹۸۰ متداول شده و به معنی فروریختن مرزها و فراتر رفتن از آن در سطح جهانی در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است. در واقع ساختارهای محلی به سوی ساختارهای جهانی دگرگون می‌شوند و ابعاد و دامنه آن آنقدر وسیع و گسترده است که تمام شؤون زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده است؛ تا جایی که برخی از صاحب‌نظران آن را به عنوان بزرگ‌ترین رخداد تاریخ بشری یاد کرده‌اند. در چند دهه گذشته در پرتو توسعه انقلاب ارتباطات

1. Sars
2. Mers

الکترونیکی، مفهوم فاصله و فضا به گونه‌ای غیرقابل تصور متحول شده است. جهانی شدن به شکل امروزی آن از زمان فروپاشی کمونیسم و نظام دوقطبی و پایان جنگ سرد عینیت یافته است. در واقع جهانی شدن به فرآیندی اطلاق می‌شود که طی آن جریان آزاد اندیشه، انسان، کالا، خدمات، و سرمایه در دنیا میسر و محقق گردد (فرهادی محلی، ۱۳۹۰: ۶۳).

جهانی شدن^۱ به روند پیچیده‌ای اشاره دارد که در آن مرزهای جغرافیایی و فرهنگی کشورها کمرنگ‌تر شده و جوامع مختلف از طریق اقتصاد، فرهنگ، فناوری و سیاست به هم پیوند می‌خورند. این فرایند با گسترش تعاملات جهانی در حوزه‌های مختلف شکل می‌گیرد و به دلیل پیشرفت فناوری، کاهش محدودیت‌های تجاری و تغییرات سیاسی و اجتماعی به سرعت در حال رشد است. در جهانی شدن، جریان آزاد اطلاعات، سرمایه، کالا، خدمات و مردم میان کشورها افزایش یافته و به این ترتیب فرهنگ‌ها و نظام‌های اقتصادی و سیاسی به هم نزدیک‌تر شده‌اند. جهانی شدن در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی نمود پیدا می‌کند. در بعد اقتصادی، جهانی شدن به گسترش تجارت و سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی اشاره دارد. شرکت‌های چندملیتی و زنجیره‌های تأمین جهانی، نمونه‌هایی از تأثیر جهانی شدن بر اقتصاد هستند. این فرایند باعث شده که تولید و مصرف کالاها و خدمات در سراسر جهان توزیع شده و وابستگی کشورها به یکدیگر افزایش یابد. از این طریق، کشورها به دلیل دسترسی به بازارهای جهانی و نیروی کار ارزان، از مزایای رقابتی بهره‌مند می‌شوند. اما در عین حال، این وابستگی‌ها خطرات اقتصادی نیز به همراه دارد؛ زیرا مشکلات در یک کشور می‌تواند تأثیرات زنجیره‌ای بر اقتصاد جهانی بگذارد. در بعد فرهنگی، جهانی شدن باعث تبادل گسترده‌تر فرهنگ‌ها، ارزش‌ها، زبان‌ها و سبک‌های زندگی شده است. رسانه‌های اجتماعی، اینترنت و صنعت سرگرمی (مانند فیلم و موسیقی) به گسترش فرهنگ‌های مختلف کمک کرده‌اند و مردم از نقاط مختلف جهان می‌توانند با فرهنگ‌ها و ارزش‌های یکدیگر آشنا شوند. با این حال، این روند نگرانی‌هایی درباره از دست رفتن هویت فرهنگی برخی جوامع و تسلط فرهنگ‌های غالب ایجاد کرده است. در بعد سیاسی، جهانی شدن منجر به افزایش همکاری‌ها و تعاملات بین‌المللی شده است. سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد، سازمان تجارت جهانی و صندوق بین‌المللی پول، در راستای تقویت همکاری‌های جهانی ایجاد شده‌اند و تلاش می‌کنند تا مسائل جهانی را به صورت هماهنگ حل کنند. جهانی شدن سیاسی همچنین مفاهیمی مانند حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون را به سراسر جهان منتقل کرده و مردم را به طرفداران حقوق و آزادی‌های بیشتر تبدیل کرده است. اما جهانی شدن همچنین موجب تضعیف حاکمیت ملی و کاهش استقلال برخی کشورها شده و مسائل و مشکلات جهانی، مانند تغییرات اقلیمی و مهاجرت را به چالش‌های پیچیده‌تری تبدیل کرده است. به طور کلی، جهانی شدن به معنای نزدیکی و وابستگی بیشتر جوامع بشری در سطح جهانی است. این مفهوم نشان‌دهنده روندی است که در آن دنیا به دلیل پیشرفت‌های فناوری و گسترش تعاملات در ابعاد مختلف به یک «دهکده جهانی» تبدیل می‌شود. هرچند جهانی شدن فرصت‌های بسیاری برای رشد اقتصادی و توسعه فرهنگی فراهم کرده، اما با چالش‌هایی مانند نابرابری اقتصادی، تضعیف فرهنگ‌های محلی و فشارهای محیط زیستی نیز همراه است (Cheney and Munshi, 2017: 1-17). به باور برخی از اندیشمندان، روند جهانی شدن در دوره‌های مختلفی تکامل یافته است. در دوره اول از سال ۱۸۷۰ تا ۱۹۱۴، یکپارچگی اقتصادی افزایش یافت، که ناشی از اختراع کشتی بخار و پیشرفت‌های دیگر بود و باعث شد کالاهای بیشتری با قیمت ارزان‌تر بین بازارها جابه‌جا شوند (O'Rourke and Williamson, 1999). جهانی شدن در دوره دوم، از آغاز جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ تا پایان جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۵ معکوس شد. جنگ جهانی اول منجر به نابسامانی طولانی مدت اقتصادی شد که شامل خروج روسیه از تجارت جهانی پس از انقلاب کمونیستی در سال ۱۹۱۷، همه‌گیری آنفولانزای اسپانیایی در سال ۱۹۱۸، بی‌ثباتی پولی در اوایل دهه ۱۹۲۰، محدودیت‌های مهاجرتی جدید، رکود بزرگ که در سال ۱۹۲۹ شروع شد، و شیوع شدید حمایت‌گرایی در دهه ۱۹۳۰ بود. این آشفتگی یکپارچگی را کاهش داد و اقتصاد جهانی آسیب دید (James, 2001). یکپارچگی اقتصادی در دوره سوم، سه دهه پس از جنگ جهانی دوم، دوباره بهبود یافت. رهبری آمریکا به ایجاد نهادهای جدیدی برای همکاری اقتصادی، کمک کرد و کشورها را قادر ساخت تا بار دیگر اقتصاد خود را به روی تجارت و سرمایه‌گذاری باز کنند. این مراحل به آغاز دوره طلایی رشد کمک کرد. با این حال، دامنه جغرافیایی مرحله سوم - محدود به ایالات متحده، اروپای غربی، ژاپن و چند کشور دیگر بود. از سوی دیگر بلوک کشورهای کمونیستی شوروی و چین، اقتصادهای غیربازاری بودند که به

دلایل سیاسی و اقتصادی در آن شرکت نکردند. کشورهای در حال توسعه در آمریکای لاتین، آسیای جنوبی و آفریقا، مسیر خود را برای جایگزینی واردات انتخاب کردند و نسبتاً منزوی ماندند. در دوره چهارم، از دهه ۱۹۸۰ تا بحران مالی ۲۰۰۸، یکپارچگی اقتصادی به مقیاس جهانی بی‌سابقه‌ای رسید. کشورهای در حال توسعه به رهبری چین و هند، شروع به از بین بردن موانع تجاری کردند. بلوک شوروی در اروپای شرقی با فروپاشی دیوار برلین در سال ۱۹۸۹ و به دنبال آن فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ به سمت دموکراسی و آزادسازی اقتصادی حرکت کرد. تغییرات در فناوری - کانتینر حمل و نقل و پیشرفت در فناوری اطلاعات و ارتباطات - نیز به آن دامن زد و منجر به ایجاد زنجیره‌های تأمین جهانی شد. رشد جهانی قوی بود و فقر جهانی به میزان قابل توجهی کاهش یافت (Irwin, 2020). از ویژگی‌های جهانی شدن می‌توان به این موارد اشاره کرد: رشد تجارت جهانی و تنوع معاملات بین‌المللی، رشد بی‌سابقه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و افزایش جریان سرمایه بین‌المللی، رشد تجارت پول و سرمایه، جریان آزادانه خدمات تولیدی، توسعه صنعت گردشگری، انتقال سریع و رو به رشد فناوری، شکل‌گیری شرکت‌های بزرگ چندملیتی، تشدید گرایش و تمایل کشورها به عضویت در سازمان‌ها و بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای، مهاجرت نیروی کار در سطح بین‌المللی، گسترش ارتباطات و رسانه‌ها و فرایندهای تبادل اطلاعات در سراسر جهان و پدید آمدن دنیای مجازی ارتباطات و اطاعات (سیفی آتسگاه، ۱۳۹۷: ۶۵). با توجه به این ویژگی‌ها، در ادامه تأثیر کرونا را در سه حوزه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جهانی‌شدن، مورد بررسی قرار داده‌ایم.

کرونا و ویروس: آغاز یک بحران جهانی

کرونا و ویروس، که به طور رسمی با نام COVID-19 شناخته می‌شود، یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های بهداشتی قرن بیست و یکم بود که برای اولین بار در دسامبر ۲۰۱۹ در شهر ووهان چین شناسایی شد. این ویروس به خانواده کروناویروس‌ها تعلق دارد و به دلیل ویژگی‌های خاص خود، مانند توانایی انتقال آسان و ایجاد علائم متنوع، به سرعت به یک همه‌گیری جهانی تبدیل شد. منشأ این ویروس به احتمال زیاد خفاش‌ها بوده‌اند؛ اما تصور می‌شود که از طریق یک حیوان واسطه به انسان منتقل شده باشد. گسترش اولیه از یک بازار حیوانات در ووهان چین آغاز شد و در مدت کوتاهی به دلیل انتقال انسان به انسان و مسافرت‌های بین‌المللی، تمامی قاره‌ها را درگیر کرد. این ویروس با علائمی چون تب، سرفه، خستگی، و در برخی موارد مشکلات شدید تنفسی ظاهر شد و به دلیل سرعت بالای انتقال، نظام‌های بهداشتی بسیاری از کشورها را به چالش کشید. از همان ابتدا، جوامع جهانی تلاش گسترده‌ای برای کنترل انتشار این ویروس از طریق محدودیت‌های اجتماعی، استفاده از ماسک، و توسعه واکسن‌های مؤثر انجام دادند. با وجود این تلاش‌ها، تأثیرات این همه‌گیری در حوزه‌های بهداشتی، اقتصادی، و اجتماعی برای سال‌ها باقی مانده است.

پیشینه پژوهش

درباره کرونا و ابعاد آن پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته و این چالش جهانی از زوایای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان مثال رسولی‌نژاد و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر ویروس کرونا بر جهانی‌شدن: شواهد از مناطق مختلف آسیا» به این نتیجه رسیده‌اند که تهدید ناشی از کرونا برای هر کشور، بسته به ماهیت اقتصادی، ثبات سیاسی، اندازه اقتصاد و سطح جهانی‌شدن آن کشور، متفاوت است. این پژوهش تأکید می‌کند که ویژگی‌های ساختاری کشورها تأثیر مستقیمی بر میزان آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر همه‌گیری دارد. شرشتا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله «تأثیر کووید-۱۹ بر جهانی‌شدن» بر این باورند که جهانی‌شدن، شیوه زندگی و روش‌های کسب درآمد را به‌طور اساسی تغییر داده است. در این راستا، تجارت و سفر به‌عنوان عوامل اصلی در گسترش بیماری شناسایی شده‌اند. این پژوهش همچنین اشاره می‌کند که افزایش شهرنشینی و ادغام اقتصادی جهانی، به پیوندهای نزدیک‌تر میان کشورها منجر شده و این به‌نوبه خود انتقال بیماری‌ها را تسهیل کرده است. از این منظر، جهانی‌شدن به یک مکانیسم کلیدی برای گسترش بیماری‌ها تبدیل شده است. سیتارامان^۲ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «کرونا: پایان جهانی‌شدن و شروع منطقه‌ای شدن» معتقد است که روند غرب‌زدایی پیش از ظهور کووید-۱۹ آغاز شده بود؛ اما همه‌گیری این روند را

شدت بخشیده است. وی بیان می‌کند که کرونا موجب تقویت ناسیونالیسم و گرایش به انزوا شده و نشان داده است که جوامع می‌توانند با اتکا به همکاری‌های منطقه‌ای، عملکرد بهتری داشته باشند. این مقاله بر ضرورت بازاندیشی در نظم جهانی و گذار به الگوهای منطقه‌ای تأکید دارد. کمال‌الدین^۱ (۲۰۲۱) در مقاله «پاسخ کووید-۱۹: شکاف شمال و جنوب» به بررسی تأثیرات همه‌گیری بر کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پرداخته است. وی نتیجه می‌گیرد که بحران کرونا شکاف موجود بین کشورهای شمال و جنوب جهانی را عمیق‌تر کرده است. این مقاله ضمن بررسی واکنش‌های کشورهای مختلف، بر پیامدهای نابرابر اقتصادی و اجتماعی این همه‌گیری برای مناطق مختلف جهان تأکید می‌کند. انسول. ام. اسلام^۲ (۲۰۲۱) در مقاله «تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر تولید جهانی، اشتغال و قیمت‌ها: یک ارزیابی» تأثیرات ویرانگر کرونا بر سلامت، اقتصاد و زندگی انسان را بررسی کرده است. وی معتقد است که محدودیت‌هایی همچون قرنطینه، فاصله‌گذاری اجتماعی و کاهش تحرک، باعث ایجاد اختلالات بی‌سابقه‌ای در تولید، توزیع، مصرف، زنجیره تأمین، گردشگری و تجارت شده‌اند. این مقاله از یک چارچوب مفهومی ساده برای تحلیل تأثیرات احتمالی این همه‌گیری بر اقتصاد، به‌ویژه در حوزه تولید، اشتغال و قیمت‌ها، بهره گرفته است. به‌طور کلی، اگرچه پژوهش‌های مختلفی درباره تأثیرات ویروس کرونا بر جهانی شدن انجام شده است، اما مطالعه حاضر با بررسی جامع این موضوع در سه بُعد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، از پژوهش‌های پیشین متمایز بوده و با ارائه دیدگاهی چندجانبه، نوآوری خاصی را در این زمینه به نمایش می‌گذارد.

روش تحقیق

مقاله حاضر با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و آنلاین به بررسی تأثیر همه‌گیری کرونا بر فرآیند جهانی‌شدن پرداخته است. داده‌های مورد نیاز از طریق بررسی مقالات علمی، گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی، و منابع معتبر دیگر جمع‌آوری شده‌اند. روش تحقیق مبتنی بر تحلیل محتوای کیفی است که در آن تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کرونا بر جهانی‌شدن در سه بخش مجزا مورد بررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌های پژوهش با استفاده از تحلیل داده‌های ثانویه و استناد به مطالعات پیشین استخراج شده‌اند. این روش به نویسندگان امکان داده است تا با بررسی جامع ابعاد مختلف جهانی‌شدن، تأثیرات عمیق و پیچیده‌ی این بحران را بر روند جهانی‌شدن تحلیل کنند.

معرفی محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه این مقاله شامل بررسی تأثیرات همه‌گیری کرونا (COVID-19) بر فرآیند جهانی‌شدن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است. این مطالعه به‌طور خاص بر تغییرات ایجادشده در زنجیره‌های تأمین جهانی، کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، اختلالات در تولید و تجارت بین‌المللی، و همچنین تأثیرات بر مهاجرت، تعاملات فرهنگی و همکاری‌های بین‌المللی تمرکز دارد. علاوه بر این، پژوهش حاضر به بررسی تأثیرات نابرابر این بحران بر کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پرداخته و چالش‌های پیش‌روی جهانی‌شدن در دوران پساکرونا را تحلیل می‌کند.

یافته‌های تحقیق

کرونا و ویروس: آغاز یک بحران جهانی

کرونا ویروس، که به طور رسمی با نام COVID-19 شناخته می‌شود، یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های بهداشتی قرن بیست‌ویکم بود که برای اولین بار در دسامبر ۲۰۱۹ در شهر ووهان چین شناسایی شد. این ویروس به خانواده کروناویروس‌ها تعلق دارد و به دلیل ویژگی‌های خاص خود، مانند توانایی انتقال آسان و ایجاد علائم متنوع، به سرعت به یک همه‌گیری جهانی تبدیل شد. منشأ این ویروس به احتمال زیاد خفاش‌ها بوده‌اند؛ اما تصور می‌شود که از طریق یک حیوان واسطه به انسان منتقل شده باشد. گسترش اولیه از یک بازار حیوانات در ووهان چین آغاز شد و در مدت کوتاهی به دلیل انتقال انسان به انسان و مسافرت‌های بین‌المللی،

1. Uddin, Md. K

2. Anisul M. Islam

تمامی قاره‌ها را درگیر کرد. این ویروس با علائمی همچون تب، سرفه، خستگی، و در برخی موارد مشکلات شدید تنفسی ظاهر شد و به دلیل سرعت بالای انتقال، نظام‌های بهداشتی بسیاری از کشورها را به چالش کشید. از همان ابتدا، جوامع جهانی تلاش گسترده‌ای برای کنترل انتشار این ویروس از طریق محدودیت‌های اجتماعی، استفاده از ماسک، و توسعه واکسن‌های مؤثر انجام دادند. با وجود این تلاش‌ها، تأثیرات این همه‌گیری در حوزه‌های بهداشتی، اقتصادی، و اجتماعی برای سال‌ها باقی مانده است.

تأثیر کرونا بر مؤلفه اقتصادی جهانی شدن

پاندمی کرونا تأثیرات عمیقی بر اقتصاد جهانی گذاشت و باعث رکود اقتصادی و اختلال گسترده در زنجیره‌های تأمین بین‌المللی شد. اعمال محدودیت‌های سفر و تعطیلی کسب‌وکارها، صنایع کلیدی مانند گردشگری، هوانوردی و خرده‌فروشی را با افت شدید مواجه کرد. بسیاری از شرکت‌ها مجبور به کاهش تولید یا توقف فعالیت شدند و نرخ بیکاری در بسیاری از کشورها افزایش یافت. بازارهای مالی در این دوران با نوسانات شدیدی روبه‌رو شدند و دولت‌ها برای مدیریت بحران، بسته‌های حمایتی اقتصادی گسترده‌ای را به اجرا گذاشتند. این وضعیت، نیاز به بازنگری اساسی در سیاست‌های اقتصادی جهانی و توسعه پایدار را نمایان ساخت. سیاست‌های اقتصادی جهانی که جریان کالاها، خدمات، سرمایه و اطلاعات را از طریق معاملات بین‌المللی تسهیل می‌کنند، تحت تأثیر جدی قرار گرفتند. اگرچه این بحران جهانی بود، اما کشورها و مناطق مختلف با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی خاص خود، تجربه‌های متفاوتی از این بحران داشتند. پاندمی نه تنها بر جریان‌های تجاری تأثیر گذاشت، بلکه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) را نیز به شدت کاهش داد؛ به طوری که جریان‌های FDI جهانی در سال ۲۰۲۰ تقریباً به نصف رسید. در این بخش، به بررسی مؤلفه‌هایی همچون کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، روند کُند بهبود آن، و اختلال در زنجیره تأمین و تولید کالا پرداخته می‌شود. این تحلیل نشان می‌دهد که اقتصاد جهانی، در کنار چالش‌های جدید، نیازمند سازوکارهایی برای بازیابی و بازتعریف خود است.

کاهش و روند کُند بهبود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

پاندمی کرونا موجب کاهش چشمگیر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بسیاری از کشورها شد. عدم اطمینان اقتصادی، محدودیت‌های سفر و اختلال در زنجیره‌های تأمین باعث احتیاط بیشتر سرمایه‌گذاران و کاهش فعالیت‌های سرمایه‌گذاری گردید. بخش‌های حیاتی مانند تولید، گردشگری و زیرساخت‌ها با کاهش شدید سرمایه‌گذاری مواجه شدند و کشورهای در حال توسعه که به جذب سرمایه‌گذاری خارجی وابسته بودند، آسیب بیشتری دیدند. همچنین، شرکت‌ها تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری داخلی و کاهش وابستگی به منابع خارجی نشان دادند، و پاندمی بر اهمیت پایداری و کاهش ریسک‌های وابستگی خارجی تأکید کرد. طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول (۲۰۲۱)، اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۰ حدود ۳.۲ درصد و تجارت جهانی ۸.۳ درصد کاهش یافت. پاندمی کرونا منجر به کاهش چشمگیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در سال ۲۰۲۰ شد. به گفته کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد (۲۰۲۱)، جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سطح جهانی با کاهشی ۳۵ درصدی از ۱.۵ تریلیون دلار در سال ۲۰۱۹ به ۱ تریلیون دلار در سال ۲۰۲۰ رسید. بنابراین، در سال ۲۰۲۰، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانی به طور قابل توجهی نسبت به تولید ناخالص داخلی و تجارت جهانی کاهش یافت. یکی از ویژگی‌های بارز همه‌گیری کرونا، اتخاذ اقدامات اجباری پیشگیری از عفونت مانند قرنطینه و فاصله‌گذاری اجتماعی بود. این اقدامات باعث افزایش هزینه‌های مربوط به تحقیقات پیش از سرمایه‌گذاری، جستجوی مکان و نیروی کار، و هزینه‌های جاری سرمایه‌گذاری خارجی شد. همچنین، پاندمی کرونا بار دیگر نشان داد که تجارت جهانی و زنجیره‌های ارزش چقدر در برابر شوک‌های خارجی آسیب‌پذیر هستند (Hayakawa, Lee and Park, 2022: 7). راحتی و کارایی سرمایه‌گذاری فرامرزی جهانی تحت تأثیر مستقیم کووید-۱۹ و اقدامات کنترلی متنوع کشورهای مختلف قرار گرفت. از یک سو، فشار رکود اقتصادی هزینه پروژهای سرمایه‌گذاری فرامرزی را افزایش داد، و از سوی دیگر، نامشخص بودن روند نرخ ارز و نوسانات قیمت‌های بورس، اعتماد سرمایه‌گذاران و تمایل آن‌ها به بازارهای سرمایه‌گذاری را کاهش داد. علاوه بر این، با کاهش یا توقف تولید در کشورهای بزرگ، و کاهش سرمایه‌گذاری فرامرزی به دلیل تأثیرات کووید-۱۹، شرکت‌های فراملی و شرکت‌های وابسته خارجی هزینه‌های سرمایه‌گذاری خود را کاهش دادند و پروژه‌های سرمایه‌گذاری را مجدداً

ارزیابی کردند و تغییراتی استراتژیک در آن اعمال کردند. به‌طور کلی، پاندمی کرونا بر ساختار و نقدینگی بازارهای سرمایه‌گذاری جهانی تأثیر منفی داشت. به دلیل پاسخ‌گند سرمایه‌گذاری فرامرزی جهانی به تأثیرات همه‌گیری، بهبود آن به‌صورت یک بازگشت سریع V شکل نخواهد بود، بلکه بهبود آن به‌صورت تدریجی و U شکل خواهد بود. در نتیجه، ضعف سرمایه‌گذاری فرامرزی جهانی موجب بی‌ثباتی بازارهای مالی و افزایش روند جهانی‌زدایی و عدم‌اطمینان می‌شود (Han, 2022: 1019).

اختلال در زنجیره تأمین و تولید

پاندمی کرونا زنجیره‌های تأمین جهانی را با اختلالات شدیدی مواجه کرد و کمبود مواد اولیه، تأخیر در تولید و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل را به دنبال داشت. تعطیلی کارخانه‌ها و محدودیت‌های قرنطینه در کشورهای تولیدکننده، موجب کاهش عرضه کالاها و دشواری تأمین نیازهای جهانی شد. این اختلالات، صنایع مختلف از جمله خودروسازی، داروسازی و صنایع الکترونیک را با چالش‌های بزرگی روبه‌رو کرد. همچنین، بحران کرونا شرکت‌ها را به بازنگری در مدل‌های زنجیره تأمین و تمرکز بیشتر بر تولید محلی و انعطاف‌پذیری برای مقابله با بحران‌های مشابه وادار کرد. با توجه به این موضوع، همه‌گیری کرونا توجه مدیران و سیاست‌گذاران را برای بهبود انعطاف‌پذیری و پایداری زنجیره تأمین جلب نمود (Alhawari, Bhutta and Muzzafar, 2021). تا قبل از همه‌گیری کرونا، کاهش هزینه و افزایش بهره‌وری باعث بهبود فرآیند زنجیره تأمین، دیجیتالی شدن و سرمایه‌گذاری می‌شد. این محرک‌ها همچنان مهم هستند؛ اما هرج و مرج بی‌سابقه ناشی از کووید، موقعیت رقابتی - و حتی بقای - بسیاری از کسب‌وکارها را تهدید کرد. آن‌ها دریافته‌اند که دیگر نمی‌توانند انتظارات مشتری را برآورده کنند. بحران وجودی ناشی از همه‌گیری، شرکت‌ها را مجبور کرده است تا تمرکز تلاش‌های نوآوری و بازسازی را به سمت تضمین تداوم کسب‌وکار با ایجاد انعطاف‌پذیری و پایداری تغییر دهند. آنچه واضح است این است که حتی سال‌ها پس از اینکه جهان برای اولین بار از کرونا مطلع شد، زنجیره تأمین هنوز مجموعه‌ای از اولین‌های نامطلوب را تجربه می‌کند. سطح تاریخی غیرقابل اعتماد بودن شرکت‌های حمل‌ونقل، نرخ‌های بالای حمل‌ونقل، و تعداد کم انبارهای خالی از جمله این چالش‌ها بود (Sultan, 2022). گروهی از محققان برای نخستین بار شاخص جهانی فشار زنجیره تأمین (GSCPI) را معرفی کردند؛ معیاری جهانی برای شناسایی اختلالات زنجیره تأمین که با استفاده از شاخص‌های مختلف طراحی شد. طبق تحلیل این شاخص، از آوریل ۲۰۲۲ به دلیل ظهور سویه‌های جدید کرونا، اقدامات سختگیرانه چین و پیامدهای جنگ اوکراین و روسیه در اروپا، شرایط بدتر شده بود (Benigno, et al, 2022). پاندمی کرونا مسائلی که قبلاً وجود داشت را تسریع کرد و الزاماتی مانند شفافیت، انعطاف‌پذیری و دیجیتال‌سازی را اولویت بخشید. برخی بخش‌ها، به‌ویژه شرکت‌های فعال در علوم زیستی و بهداشت، در این دوران موفق به ارتقای جایگاه خود شدند و اثرات مثبتی را گزارش کردند؛ مانند افزایش تقاضای مشتریان (۷۱ درصد) و عرضه محصولات جدید به بازار (۵۷ درصد). این اثرات مثبت عمدتاً به دلیل تولید محصولات ضروری بود که به‌ویژه در دوره بحران مورد نیاز بودند. برخی از شرکت‌های علوم زیستی مجبور به افزایش تولید محصولات حیاتی، از جمله آزمایش‌ها و واکسن‌های کرونا شدند. بخش‌های دیگر، مانند محصولات مصرفی، با افزایش تقاضا روبه‌رو شدند؛ کالاهایی مثل دستمال کاغذی، کنسروها، آرد و دیگر محصولات اصلی که در دوران پاندمی بسیار پرطرفدار شدند. با این حال، اثرات منفی پاندمی کرونا بر زنجیره تولید به مراتب بیشتر از اثرات مثبت آن بود (Harapko, 2023). از این رو باید گفت پاندمی کرونا نشان داد که زنجیره‌های تأمین جهانی در برابر بحران‌های غیرمنتظره تا چه حد آسیب‌پذیر هستند. در حالی که برخی بخش‌ها، مانند علوم زیستی، به دلیل تولید محصولات ضروری توانستند از این وضعیت بهره‌برداری کنند، بسیاری دیگر با مشکلات جدی روبه‌رو شدند. این موضوع لزوم بازنگری در استراتژی‌های مدیریت زنجیره تأمین و اهمیت تاب‌آوری را نشان می‌دهد. لذا برای کاهش اثرات منفی بحران‌های مشابه در آینده، باید به شفافیت، انعطاف‌پذیری و استفاده از فناوری‌های دیجیتال توجه بیشتری شود. این اقدامات می‌توانند به تقویت مقاومت زنجیره‌های تأمین در برابر بحران‌های آتی کمک کنند.

تأثیر کرونا بر مؤلفه اجتماعی جهانی شدن

پاندمی کرونا مؤلفه اجتماعی جهانی‌شدن را به شدت تحت تأثیر قرار داد و تعاملات انسانی و فرهنگی بین کشورها را محدود کرد. محدودیت‌های سفر و قرنطینه‌های گسترده، تبادلات اجتماعی و فرهنگی بین‌المللی را کاهش داد و برنامه‌های تبادل دانشجویی،

گردشگری، رویدادهای فرهنگی و کنفرانس‌های حضوری به تعویق افتادند یا به صورت آنلاین برگزار شدند. این شرایط به کاهش ارتباطات انسانی و آشنایی جوامع با فرهنگ‌های مختلف انجامید و تجربه مستقیم تعاملات اجتماعی جهانی را محدود کرد. علاوه بر این، پاندمی، نابرابری‌های اجتماعی را آشکارتر ساخت؛ کشورهای با دسترسی محدود به فناوری و خدمات بهداشتی بیشتر آسیب دیدند و شکاف‌های اجتماعی و دیجیتالی عمیق‌تر شد. کرونا نشان داد که برای حفظ ارتباطات جهانی در شرایط بحرانی، نیاز به تقویت زیرساخت‌های دیجیتال و دسترسی همگانی به فناوری و خدمات وجود دارد. تأثیر کرونا در تعامل با افراد خارج از کشور از جمله از طریق مهاجرت، تماس‌های تلفنی بین‌المللی و حواله‌های بین‌المللی تسری یافت. بسیاری از کشورها محدودیت‌های سفر را هم برای ساکنان و هم برای مسافران خارجی اعمال کردند. بسته شدن مرزها مانع مهاجرت، به ویژه جابجایی گردشگران و دانشجویان بین‌المللی شد. حواله‌های مهاجران نیز تحت تأثیر قرار گرفتند؛ نه به دلیل محدودیت‌های رسمی در حواله‌ها؛ بلکه عمدتاً به دلیل تأثیر همه‌گیری بر اشتغال مهاجران.

اعمال محدودیت بر مهاجران کارگر خارجی

پاندمی کرونا تأثیرات منفی عمیقی بر زندگی و معیشت مهاجران کارگر خارجی گذاشت و آنان را با چالش‌های بسیاری مواجه کرد. تعطیلی مشاغل و کاهش فرصت‌های کاری باعث بیکاری و بحران مالی بسیاری از این کارگران شد. همچنین محدودیت‌های سفر و بسته شدن مرزها، امکان بازگشت آن‌ها به کشورهای خود یا جابه‌جایی برای یافتن شغل جدید را محدود کرد. در برخی موارد، مهاجران به دلیل دسترسی محدود به خدمات بهداشتی و شرایط نامناسب اسکان، در معرض خطر بیشتر ابتلا به کرونا قرار گرفتند. از سوی دیگر، بسیاری از کشورها به دلیل شرایط اقتصادی، از پذیرش مهاجران جدید خودداری کردند و برخی مهاجران مجبور به تحمل شرایط دشوار و ناامنی شغلی شدند. هنگامی که کرونا در اوایل سال ۲۰۲۰ از چین به دیگر کشورها گسترش یافت، اکثر دولت‌ها با بستن مرزها به این وضعیت واکنش نشان دادند. طبق گزارش سازمان بین‌المللی کار، ۹۳ درصد از کارگران در کشورهای دارای محدودیت‌های مرتبط با کووید-۱۹ زندگی می‌کردند و این کارگران، از جمله مهاجران، به ویژه در برابر تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم این پاندمی آسیب‌پذیر بودند (Jones, Mudaliar and Piper, 2021: 6). سازمان بین‌المللی مهاجرت (IOM) گزارش کرده است که مهاجران اغلب از خدمات رفاهی کشور میزبان مستثنی شده و محدودیت‌های تردد بین خانه و کشور میزبان، موجب بروز نگرش‌های تبعیض‌آمیز و بیگانه‌هراسی شده است (Guadagno, 2020). قبل از پاندمی کرونا، یک دهه سپری شد تا بازارهای کار کشورهای OECD به سطح اشتغال مهاجران پیش از رکود اقتصادی جهانی ۲۰۰۸ بازگردند. در ابتدای پاندمی، نگرانی‌های زیادی درباره تأثیر منفی آن بر بازارهای کار وجود داشت. تأثیر اولیه کرونا بر مهاجران به طور نامتناسبی منفی بود. با این حال، آخرین آمارها نشان می‌دهد که وضعیت به‌طور قابل توجهی بهبود یافته و در بسیاری از کشورها، نتایج بازار کار برای مهاجران در سال ۲۰۲۱ به سطح قبل از پاندمی یا نزدیک به آن رسیده است. این روند در میان شاخص‌هایی مانند اشتغال، بیکاری و مشارکت صدق می‌کند؛ اما برخی نشانه‌ها حاکی از تأثیر منفی قوی‌تر بر جوانان مهاجر است (OECD, 2022). در مجموع باید گفت پاندمی کرونا نشان داد که مهاجران کارگر خارجی در برابر بحران‌های جهانی آسیب‌پذیرترین گروه‌ها هستند. محدودیت‌های سفر، تعطیلی مشاغل و بی‌ثباتی اقتصادی، شرایط دشواری برای آنان ایجاد کرد و بسیاری از آن‌ها را با بیکاری و بحران مالی مواجه ساخت. هرچند که وضعیت بازار کار در سال ۲۰۲۱ بهبود یافته و در بیشتر کشورها به شرایط پیش از پاندمی نزدیک شده است، اما اثرات منفی آن بر جوانان مهاجر همچنان مشهود است. این شرایط نشان می‌دهد که برای مقابله با بحران‌های مشابه در آینده، نیاز به سیاست‌های حمایتی و استراتژی‌های منسجم برای حفاظت از حقوق و معیشت مهاجران ضروری است.

ایجاد مشکلات متعدد برای دانشجویان خارجی

دانشجویان بین‌المللی ممکن است به دلیل چالش‌های متعددی که با زندگی در خارج از کشور، سازگاری با فرهنگ و هنجارهای کشور میزبان، موانع زبانی، سیاست‌های ویزا، تبعیض، تعصب و دوری از مسائل اجتماعی اساسی روبه‌رو هستند، آسیب‌پذیر باشند. اما همه‌گیری کرونا این چالش‌ها را تشدید کرد و شرایط سختی برای آنان به وجود آورد (Essau and Trommsdorff, 1996). با شیوع کرونا و محدودیت‌های سفر، بسیاری از دانشجویان نتوانستند به کشورهای مقصد خود بروند یا تحصیلات خود

را ادامه دهند و ناچار به استفاده از آموزش آنلاین شدند. این وضعیت نه تنها کیفیت آموزش را برای برخی از آن‌ها تحت تأثیر قرار داد، بلکه مشکلاتی مانند تفاوت‌های زمانی، هزینه‌های بالای فناوری و محدودیت‌های دسترسی به اینترنت در برخی مناطق نیز به وجود آمد. از نظر اقتصادی، دانشجویان خارجی تحت فشار زیادی قرار گرفتند. بسیاری از آنان فرصت‌های شغلی پاره‌وقت خود را از دست دادند و در پرداخت هزینه‌های زندگی و شهریه با مشکلات جدی روبه‌رو شدند. علاوه بر این، محدودیت‌های اجتماعی و قرنطینه‌ها باعث افزایش احساس تنهایی و مشکلات روانی در دانشجویان شد؛ زیرا امکان بازگشت به وطن یا برقراری ارتباط حضوری با دوستان و خانواده محدود شده بود. این شرایط نشان‌دهنده اهمیت حمایت‌های روانی و اقتصادی از دانشجویان خارجی در دوران بحران است. تحقیقات نشان می‌دهد که شیوع اختلالات افسردگی و اضطراب فراگیر در بین دانشجویان بین‌المللی در مقایسه با سال ۲۰۱۹ به ترتیب ۲ برابر و ۱.۵ برابر افزایش یافته است (Chirikov, et al, 2020). زندگی روزمره دانشجویان تحت تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ تغییرات زیادی کرد. سخنرانی‌ها و ارائه‌ها به صورت مجازی برگزار شدند و این تغییر به معنای لزوم سازگاری با محیط‌های یادگیری جدید و تغییرات مهمی در روش‌های آموزشی بود. برخی دانشجویان به دلیل سیاست‌های ویزای کشورهای مقصد با مشکلات بیشتری روبه‌رو شدند (Mbous, Mohamed and Rudisill, 2022). لذا باید گفت کرونا نشان داد که دانشجویان بین‌المللی با چالش‌های خاصی مواجه هستند که بسیاری از آن‌ها پیش از این نادیده گرفته شده بود. مشکلات اقتصادی، روانی و تغییرات ناکهانی در روش‌های آموزشی، بار سنگینی بر دوش این دانشجویان گذاشت. علاوه بر این، محدودیت‌های سفر و سیاست‌های ویزا وضعیت آن‌ها را دشوارتر کرد. برای مقابله با چنین بحران‌هایی در آینده، کشورهای میزبان باید برنامه‌های حمایتی جامع‌تری برای دانشجویان بین‌المللی در نظر بگیرند؛ برنامه‌هایی که شامل حمایت‌های مالی، روانی و تسهیل شرایط آموزشی آنلاین باشد تا در مواقع بحرانی، دانشجویان بتوانند با کمترین آسیب، تحصیلات خود را ادامه دهند و از تجربیات بهتری بهره‌مند شوند.

تأثیر کرونا بر مؤلفه سیاسی جهانی شدن

جهانی شدن از منظر سیاسی را می‌توان در توانایی کشورها برای مشارکت مؤثر در همکاری‌های بین‌المللی و دیپلماسی مشاهده کرد. با شیوع بیماری همه‌گیر کووید-۱۹، همکاری‌های جهانی با چالش‌های جدی مواجه شد. در این بحران، اتخاذ رهبری جهانی نه تنها در حوزه سیاسی، بلکه در زمینه سلامت به‌عنوان عاملی کلیدی برای مدیریت مؤثر بحران شناخته شد (Glenn, Chaumont and Dintrans, 2021). پاندمی کرونا تأثیرات منفی قابل توجهی بر مؤلفه سیاسی جهانی شدن داشت و باعث تقویت ملی‌گرایی و کاهش همکاری‌های بین‌المللی شد. بسیاری از کشورها برای پاسخ به بحران، سیاست‌های داخلی و انزواگرایانه را در اولویت قرار دادند و از همبستگی و همکاری‌های چندجانبه فاصله گرفتند. بسته شدن مرزها و اعمال محدودیت‌های صادراتی، به‌ویژه در زمینه تجهیزات پزشکی و واکسن، نیازهای داخلی را در اولویت قرار داد و رقابت و تنش‌های سیاسی میان کشورها را افزایش داد. رهبران کشورها باید از نظر نهادی آماده تغییرات می‌بودند و برای بهبود مدیریت سلامت جهانی باید بر همکاری میان بخش‌های دولتی و خصوصی تمرکز می‌کردند. این تغییرات با شفافیت در تصمیم‌گیری‌های بهداشت عمومی همراه می‌شد تا علم حتی در مواجهه با انگیزه‌های سیاسی بر ایدئولوژی غلبه کند (Park and Chung, 2021:18). به عنوان مثال تحقیقات علمی نشان می‌دهند که کشورهایی که تحت رهبری زنان قرار داشتند، معمولاً تمایل بیشتری به شنیدن و اعتماد به توصیه‌های علمی نشان می‌دادند. ویژگی‌های سنتی و اجتماعی زنان، مانند همدلی، شفقت و مراقبت، به‌طور معناداری موجب بهبود پاسخ‌ها به بحران کووید-۱۹ و مدیریت مؤثرتر بحران شد (Panayiotou, 2020). این امر نشان‌دهنده آن است که رهبری با ویژگی‌های انسانی و توجه به جزئیات می‌تواند نقشی کلیدی در مقابله با چالش‌های بزرگ ایفا کند. در نظام‌های دموکراتیک، مشروعیت حکومت و اعتماد عمومی برای حفظ اعتبار سیاسی و کارآمدی آن بسیار حائز اهمیت است؛ چرا که در مواقع بحرانی، شهروندان برای دریافت اطلاعات معتبر و تصمیم‌گیری آگاهانه به دولت و نهادهای رسمی اعتماد می‌کنند (Hartley and Jarvis, 2020:416). این امر تأکید می‌کند که شفافیت و ارتباط مؤثر با مردم در شرایط اضطراری می‌تواند اعتماد عمومی را تقویت کند و در نتیجه، مدیریت بحران را بهبود بخشد. با وجود این که تفاوت‌های ایدئولوژیک در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ تأثیر زیادی بر اتخاذ تصمیمات

سیاستی نداشت، شواهد نشان می‌دهد که واکنش زودهنگام به بحران می‌توانست مزایای چشمگیری داشته باشد. کشورهای با سیاست‌های سریع و منعطف در مواجهه با ویروس کرونا، معمولاً موفق‌تر از کشورهای با سیاست‌های تأخیری و سختگیرانه عمل کردند؛ چرا که اقدامات سریع و پیشگیرانه به‌طور معناداری به کنترل و کاهش شیوع بیماری کمک کرد و نتایج بهتری را به همراه داشت (Plümper and Neumayer, 2020:337). با این حال، در برخی کشورها، سیاست‌های اتخاذ شده به‌طور مستقیم با ایدئولوژی حاکمان مرتبط بود. برای نمونه، در ایالات متحده، جمهوری خواهان نسبت به دموکرات‌ها تمایل کمتری به پیروی از دستورات فاصله‌گذاری اجتماعی داشتند و به همین دلیل، دموکرات‌ها در رعایت محدودیت‌ها و اقدامات پیشگیرانه پیشرو بودند (Painter and Qiu, 2021). این مسأله نشان می‌دهد که در کشورهایی با رویکردهای سیاسی متضاد، واکنش به بحران می‌تواند تحت تأثیر گرایش‌های سیاسی قرار گیرد و این امر می‌تواند بر میزان موفقیت اقدامات تأثیر بگذارد. در نمونه‌ای دیگر، در اسپانیا و پس از موج اول شیوع بیماری، مشاهده شد که شهروندان به دولت‌های تکنوکرات و رهبری قوی تمایل بیشتری پیدا کردند. این نشان‌دهنده آن است که در مواقع بحران، مردم به رهبری‌هایی که شفافیت و تصمیم‌گیری علمی را در اولویت قرار می‌دهند، اعتماد می‌کنند. با این حال، تنوع و گوناگونی عقاید سیاسی در این کشور مانع از مهار مؤثر همه‌گیری شد و به‌طور کلی تأثیرات منفی خود را در مراحل مختلف بحران نشان داد. در مجموع، تجربه جهانی از بحران کووید-۱۹ نشان می‌دهد که رهبری مؤثر، شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و اعتماد عمومی برای مقابله با بحران‌ها از اهمیت بالایی برخوردارند. اقدامات زودهنگام، انعطاف‌پذیری در سیاست‌ها و همدلی در مدیریت بحران می‌توانند راهکارهای کلیدی برای کاهش اثرات منفی بحران‌ها و بازسازی سریع‌تر جوامع باشند (Amat, et al., 2020:6). برخی صاحب‌نظران، مانند جین سالدانها^۱، معتقدند پاندمی کرونا محدودیت‌های همکاری جهانی را آشکار کرد و نشان داد حمایت از اقتصادهای در حال توسعه کافی نبوده است. این کشورها در اوایل رکود اقتصادی جهانی با خروج بی‌سابقه سرمایه و شرایط مالی سخت مواجه شدند و با بحران انسانی بی‌سابقه‌ای روبرو شدند. این اقتصادها فشار بی‌سابقه‌ای بر ظرفیت مالی محدود خود برای مقابله با نیازهای فوری بهداشت عمومی و اجتماعی تجربه کردند. همچنین، عدم تعادل قدرت در نهادهای جهانی نیازمند اصلاح بود تا نیازها و حقوق دو سوم جمعیت جهان که در جهان جنوب زندگی می‌کنند، مورد توجه قرار گیرد (Saldanha, 2020). در مجموع باید گفت پاندمی کرونا شکاف و نابرابری بین کشورهای توسعه‌یافته و کمتر توسعه‌یافته را بیش از پیش نمایان ساخت و حتی در بسیاری از موارد این تفاوت‌ها را تشدید کرد. کشورهای توسعه‌یافته با دسترسی به منابع مالی، زیرساخت‌های بهداشتی پیشرفته و امکانات آزمایش و واکسیناسیون گسترده توانستند به سرعت با بحران مقابله کرده و اقدامات مؤثری برای مهار پاندمی انجام دهند. این کشورها با تخصیص منابع بیشتر به بخش بهداشت و درمان و اجرای بسته‌های حمایتی اقتصادی، توانستند اقتصادهای خود را در برابر آسیب‌های جدی مصون نگه دارند. در مقابل، کشورهای کمتر توسعه‌یافته که با مشکلات زیرساختی، کمبود منابع و ظرفیت‌های محدود در حوزه بهداشت و درمان مواجه بودند، نتوانستند به‌طور کامل و مؤثر با بحران روبرو شوند. محدودیت‌های مالی، نبود امکانات واکسیناسیون و وابستگی بیشتر به کمک‌های بین‌المللی باعث شد این کشورها تحت تأثیر شدید پاندمی قرار گیرند. همچنین واکسن کرونا به شکلی نابرابر توزیع شد و کشورهای کمتر توسعه‌یافته با دشواری‌های بیشتری در تأمین واکسن مواجه شدند. این وضعیت نه تنها بحران بهداشتی را در این کشورها تشدید کرد، بلکه به تأخیر در بازگشت به روند عادی و توسعه اقتصادی پایدار آن‌ها منجر شد. دبیرکل سازمان ملل متحد، آنتونیو گوترش^۲، در این باره گفت: «متأسفانه، تا زمانی که اکنون اقدام جدی نکنیم، با وضعیتی مواجه هستیم که در آن کشورهای ثروتمند اکثریت مردم خود را واکسینه می‌کنند و اقتصاد خود را باز می‌کنند، در حالی که ویروس همچنان با چرخش و جهش در فقیرترین کشورها باعث رنج عمیق می‌شود» (Guterres, 2021). در بعد دیگر باید گفت پاندمی کرونا همچنین تأثیرات قابل توجهی بر فعالیت‌های مسلحانه و گروه‌های تروریستی داشت. با تمرکز دولت‌ها بر مقابله با بحران بهداشتی و اقتصادی، نظارت و کنترل بر فعالیت‌های تروریستی در برخی مناطق کاهش یافت و این خلأ امنیتی به گروه‌های تروریستی فرصت داد تا فعالیت‌های خود را تقویت کنند. مشکلات اقتصادی ناشی از کرونا موجب افزایش بیکاری و فقر در جوامع مختلف شد که زمینه را برای جذب افراد به گروه‌های مسلح و

1. Jean Saldanha

2. Antonio Guterres

تروریستی فراهم کرد. گروه‌ها از شرایط بحرانی برای جلب حمایت افراد ناراضی و آسیب‌پذیر بهره‌برداری کرده و با سوءاستفاده از بحران، پیام‌های تبلیغاتی خود را گسترش دادند و نیروهای جدید جذب کردند. برخی گروه‌های تروریستی همچنین تلاش کردند از بحران به‌عنوان فرصتی برای گسترش نفوذ خود در مناطق ضعیف‌تر و بی‌ثبات‌تر استفاده کنند و با ارائه کمک‌های ضروری به مردم، حمایت محلی کسب کنند. این امر به‌ویژه در مناطقی با ضعف زیرساخت‌های بهداشتی و اقتصادی بیشتر به چشم می‌خورد. تحقیقات دکتر توبیاس اید^۱ نشان می‌دهد که درگیری‌های مسلحانه در طول موج اول همه‌گیری ویروس کرونا در پنج کشور هند، عراق، لیبی، پاکستان و فیلیپین افزایش یافت؛ زیرا طرف‌های درگیری از ضعف دولت یا عدم توجه بین‌المللی به دلیل همه‌گیری استفاده کردند (University of Melbourne, 2020). در مجموع می‌توان گفت کووید-۱۹ نه‌تنها بحران بهداشتی، بلکه یک چالش جهانی با تأثیرات سیاسی، اقتصادی و امنیتی عمیق بود. این بحران شکاف‌های بین کشورهای توسعه‌یافته و کمتر توسعه‌یافته را عمیق‌تر کرد و این نابرابری در توزیع واکسن و منابع، بازگشت به روند عادی و توسعه پایدار را در این کشورها به تأخیر انداخت. از سوی دیگر، تمرکز دولت‌ها بر مقابله با بحران‌های بهداشتی و اقتصادی، موجب کاهش نظارت بر فعالیت‌های گروه‌های تروریستی شد و این فرصت را برای افزایش فعالیت‌های مسلحانه و جذب نیروهای جدید فراهم کرد. این وضعیت نشان می‌دهد که پاندمی کرونا، نیاز به تقویت همبستگی جهانی و اصلاح نهادهای بین‌المللی برای مدیریت مؤثر بحران‌ها را برجسته می‌سازد.

نتیجه‌گیری

شیوع بیماری کرونا در اواخر سال ۲۰۱۹ که به سرعت در سراسر جهان گسترش یافت، علاوه بر جان باختن میلیون‌ها نفر، تأثیرات گسترده‌ای بر ابعاد مختلف زندگی بشر در سطوح سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بر جای گذاشت. این پاندمی به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد خود نه تنها به عنوان یک بحران بهداشتی، بلکه به عنوان عاملی تعیین‌کننده در مسیر جهانی شدن مطرح شد. با توجه به قابلیت سرایت بالای این ویروس و پیامدهای همه‌گیر شدن آن، جهانی شدن به شکل قابل توجهی دستخوش تغییر شد و روند آن در ابعاد گوناگون به چالش کشیده شد. در حوزه اقتصادی، کرونا تأثیرات ویرانگری بر اقتصاد جهانی بر جای گذاشت. قرنطینه‌های گسترده، محدودیت‌های سفر و تعطیلی مرزها منجر به توقف بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی شد و رکود اقتصادی در سطح بین‌المللی را رقم زد. صنایعی همچون توریسم، هوانوردی و خرده‌فروشی به شدت آسیب دیدند و کاهش تقاضا در این حوزه‌ها به تعطیلی گسترده کسب‌وکارها و افزایش نرخ بیکاری در سراسر جهان انجامید. بسیاری از شرکت‌ها با کاهش تولید مواجه شدند و بازارهای مالی در اثر این بحران دچار نوسانات بی‌سابقه شدند. دولت‌ها برای مقابله با این وضعیت بسته‌های حمایتی اقتصادی ارائه کردند، اما این اقدامات تنها بخشی از خسارات ناشی از بحران را جبران کرد. در همین راستا، جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بسیاری از کشورها کاهش شدیدی یافت. عدم اطمینان اقتصادی، اختلال در زنجیره‌های تأمین بین‌المللی و محدودیت‌های سفر، سرمایه‌گذاران را محتاط کرد و در نتیجه کشورهای در حال توسعه که به شدت به سرمایه‌گذاری‌های خارجی وابسته هستند، آسیب‌های بیشتری را متحمل شدند. اختلال در زنجیره‌های تأمین جهانی از دیگر پیامدهای اقتصادی پاندمی بود. تعطیلی کارخانه‌ها در کشورهای تولیدکننده و محدودیت‌های قرنطینه‌ای منجر به کمبود مواد اولیه و تأخیر در تولید شد. این وضعیت افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و کاهش عرضه کالاها را به دنبال داشت و صنایع مختلف از جمله خودروسازی، داروسازی و صنایع الکترونیک را با چالش‌های بزرگی مواجه کرد. این اختلالات نه‌تنها تولید جهانی را مختل کرد، بلکه اعتماد به سیستم‌های زنجیره‌های تأمین بین‌المللی را نیز تضعیف نمود. در حوزه اجتماعی، پاندمی کرونا تعاملات انسانی و فرهنگی بین کشورها را محدود ساخت. با اعمال قرنطینه‌های گسترده و محدودیت‌های سفر، تبادلات اجتماعی و فرهنگی بین‌المللی کاهش یافت و برنامه‌هایی نظیر تبادل دانشجویی، گردشگری، فعالیت‌های فرهنگی و کنفرانس‌های حضوری یا لغو شدند یا به فضای آنلاین منتقل گردیدند. این شرایط تجربه‌های مستقیم از تعاملات اجتماعی و فرهنگی را محدود کرده و فرصت‌آشنایی‌های جوامع با فرهنگ‌های مختلف را کاهش داد. علاوه بر این، مهاجران کارگر خارجی نیز به شدت تحت تأثیر قرار گرفتند. تعطیلی مشاغل و کاهش فرصت‌های شغلی، معیشت این قشر آسیب‌پذیر را دچار بحران کرد و بسته شدن مرزها نیز امکان بازگشت آن‌ها به کشورهای مبدأ یا نقل‌مکان به منظور یافتن شغل جدید را محدود

ساخت. دانشجویان خارجی نیز از دیگر گروه‌هایی بودند که پیامدهای جدی این پاندمی را تجربه کردند. با اعمال محدودیت‌های سفر، بسیاری از این دانشجویان نتوانستند به کشورهای مقصد خود سفر کنند و مجبور به ادامه تحصیل به صورت آنلاین شدند. این تغییر، علاوه بر تأثیر بر کیفیت آموزش، مشکلاتی نظیر اختلاف زمانی، هزینه‌های بالای فناوری و دسترسی محدود به اینترنت در برخی مناطق را نیز به همراه داشت. این چالش‌ها، به ویژه برای دانشجویانی که به حمایت‌های اقتصادی وابسته بودند، فشارهای بیشتری ایجاد کرد. پاندمی کرونا در بُعد سیاسی نیز تأثیرات عمیقی داشت و روند همکاری‌های بین‌المللی را مختل ساخت. بسیاری از کشورها برای مقابله با این بحران، سیاست‌های انزواگرایانه و ملی‌گرایانه را در پیش گرفتند و به جای همکاری‌های چندجانبه، بر تأمین نیازهای داخلی خود متمرکز شدند. بسته شدن مرزها و اعمال محدودیت‌های صادراتی به ویژه در حوزه تجهیزات پزشکی و واکسن، موجب رقابت و تنش‌های سیاسی میان کشورها گردید. این اقدامات اختلافات و شکاف‌های موجود میان کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را برجسته‌تر کرد و در برخی موارد حتی این نابرابری‌ها را تشدید نمود. در مجموع، کرونا نه تنها به عنوان یک بحران بهداشتی، بلکه به عنوان عاملی تغییرساز در فرآیند جهانی شدن مطرح شد. تأثیرات این بحران بر اقتصاد جهانی، زنجیره‌های تأمین، تعاملات اجتماعی و همکاری‌های بین‌المللی نشان‌دهنده شکنندگی جهانی شدن در برابر بحران‌های بزرگ است. این پاندمی فرصتی برای بازاندیشی در ساختارها و فرآیندهای جهانی شدن ایجاد کرد و ضرورت آمادگی برای مقابله با چالش‌های مشابه در آینده را آشکار ساخت. کرونا به عنوان یک نقطه عطف در تاریخ معاصر، نه تنها تأثیرات عمیقی بر زندگی انسان‌ها گذاشت، بلکه روندهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جهانی را دگرگون ساخت.

قدردانی

قدردانی خود را نیز به خانواده‌ها و دوستانی اعلام می‌کنیم که با حمایت‌های بی‌وقفه خود، زمینه انجام این تحقیق را مهیا کردند.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله تأکید می‌کنند که هیچ گونه تعارض منافی در ارتباط با این پژوهش وجود ندارد. این تحقیق به طور مستقل و بدون تأثیرپذیری از هرگونه منافع مالی، سازمانی یا شخصی انجام شده است. تمامی داده‌ها و تحلیل‌ها بر اساس شواهد علمی و منابع معتبر ارائه شده‌اند و هیچ گونه ارتباطی با سازمان‌ها یا نهادهایی که ممکن است بر نتایج پژوهش تأثیر بگذارند، وجود ندارد.

منابع

- سیفی آتشگاه، بابک (۱۳۹۷). فرآیند جهانی شدن و حقوق شهروندی، فصلنامه پژوهش‌های حقوق تطبیقی عدل و انصاف، دوره ۱، شماره ۳، صص ۶۳-۸۱.
- فرهادی محلی، علی (۱۳۹۰). بررسی تحلیلی پدیده جهانی شدن با تمرکز بر حوزه فرهنگ، مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، دوره ۲، شماره ۵، صص ۶۳-۹۶.

- Alhawari, Omar, Khurram Bhutta, and Asif Muzzafar (2021). "Supply chain emerging aspects and future directions in the age of COVID-19: A systematic review." *Uncertain Supply Chain Management* 9: 429-446.
- Amat, Francesc, Andreu Arenas, Albert Falcó-Gimeno, and Jordi Muñoz (2020). *Pandemics meet democracy. Experimental evidence from the COVID-19 crisis in Spain*. *OECD Webinar Series, Research Gate*, 1-31.
- Baldwin, R., and S J Evenett. (2020). *COVID-19 and Trade Policy: Why Turning Inward Won't Work*. eBook, CEPR Press.
- Benigno, Gianluca, Julian di Giovanni, Jan J.J. Groen, and Adam Noble. (2022). *Global Supply Chain Pressure Index: May 2022 Update*. *Liberty Street Economics*.
- Cheney, George, and Debashish Munshi. (2017). "Globalization and Global Village." In *The International Intercultural Communication Core, Theories, Issues, and Concepts*, UK: **John Wiley & Sons**.

- Chirikov, Igor, Krista M Soria, Bonnie Horgos, and Daniel Jones-White (2020). *Undergraduate and Graduate Students' Mental Health During the COVID-19 Pandemic*. **Center for Studies in Higher Education**. <https://escholarship.org/uc/item/80k5d5hw>.
- Essau, Cecilia Ahmoi, and Gisela Trommsdorff (1996). "Coping with university-related problems: A cross-cultural comparison." **Journal of Cross-Cultural Psychology** 27 (3): 315-328.
- Farahmandnejad, M.; Mosaddeghi, P.; Dorvash, M.; Sakhteman, A.; Negahdaripour, M.; Faridi, P. (2024). Correlation of Myeloid-Derived Suppressor Cell Expansion with Upregulated Transposable Elements in Severe COVID-19 Unveiled in Single-Cell RNA Sequencing Reanalysis. **Biomedicines** 2024, 12, 315. <https://doi.org/10.3390/biomedicines12020315>
- Glenn, Jeffrey , Claire Chaumont, and Pablo Villalobos Dintrans(2021). "Public health leadership in the times of COVID-19: a comparative case study of three countries." **International Journal of Public Leadership** 17 (1): 81-94.
- Guadagno, Lorenzo (2020). *Migrants and the COVID-19 pandemic: An initial analysis*. International Organization for Migration.
- Guterres, Antonio (2021). *UN chief says world at 'war' against COVID-19*. Al Jazeera Media Network.
- Han, Zhuoyan(2022). "Research on the Trend of Deglobalization under the COVID-19 Pandemic." *International Conference on Social Sciences and Humanities and Arts (SSHA 2022)*. **Atlantis Press SARL**. 1018-1021.
- Harapko, Sean(2023). "woman with headset and tablet in warehouse." Ernst & Young Global Limited.
- Hartley, Kris, and Darryl SL Jarvis(2020). "Policymaking in a low-trust state: legitimacy, state capacity, and responses to COVID-19 in Hong Kong." **Policy and Society** 39 (3): 403-423.
- Hayakawa , Kazunobu , Hyun-Hoon Lee, and Cyn-Young Park (2022). *The Effect of COVID-19 on Foreign Direct Investment*. ADB Economics Working Paper Series, Manila: **Asian Development Bank**.
- Irwin , Douglas (2020). *The pandemic adds momentum to the deglobalisation trend*. London: The Centre for Economic Policy Research (CEPR).
- James, H(2001). *The End of Globalization: Lessons from the Great Depression*. Harvard University Press.
- Jones, Katharine, Sanushka Mudaliar, and Nicola Piper(2021). *Locked down and in limbo: The global impact of COVID-19 on migrant worker rights and recruitment*. Geneva: International Labour Organization 2021.
- Lee, Hyun-Hoon , and Donghyun Park (2020). *Post-covid Asia: Deglobalization, Fourth Industrial Revolution, And Sustainable Development*. Singapore: WSPC.
- Mbous, Yves Paul Vincent, Rowida Mohamed, and Toni Marie Rudisill (2022). "International students challenges during the COVID-19 pandemic in a university in the United States: A focus group study." **Current Psychology** 1-13.
- Shrestha, Nistha and colleagues (2020)."The impact of COVID-19 on globalization". **One Health**. Volume 11, 20 December 2020, 100180.<https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2020.100180>
- O'Rourke, K, and J G Williamson (1999). **Globalization and History: The Evolution of a Nineteenth-Century Atlantic Economy**. MIT Press.
- OECD. (2022). *What has been the impact of the COVID-19 pandemic on immigrants? An update on recent evidence*. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Painter, Marcus, and Tian Qiu. (2021). "Political Beliefs affect Compliance with Government Mandates." **Journal of Economic Behavior and Organization**, *Forthcoming* 1-43.
- Panayiotou, Alexia (2020). "Teaching leadership the "day after", with care." **Gender in Management: An International Journal** 35 (7/8): 629-637.
- Park, June, and Eunbin Chung(2021). "Learning from past pandemic governance: Early response and Public-Private Partnerships in testing of COVID-19 in South Korea." *World Development* 137: 105198.
- Plümper, Thomas, and Eric Neumayer(2020). "Lockdown policies and the dynamics of the first wave of the Sars-CoV-2 pandemic in Europe." **Journal of European Public Policy** 29 (3): 321-341.

- Rasoulinezhad, Ehsan, Sanaz Karimi Vala, and Olga Gennadevna Orlova. 2021. "The Impact of Coronavirus on Globalization: Evidence from Different Regions in Asia." **Journal of World Sociopolitical Studies** 5 (2): 225-254.
- Saldanha, Jean(2020). *Six prominent thinkers reflect on how the pandemic has changed the world*. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2020/06/how-will-the-world-be-different-after-COVID-19>.
- Sultan, Tarek (2022). *5 ways the COVID-19 pandemic has changed the supply chain*. Davos Agenda, World Economic Forum.
- UDDIN, MD. K. (2021). Covid-19 Response: The Global North-south Divide. World Affairs: **The Journal of International Issues**, 25(3), 142–153. <https://www.jstor.org/stable/48646640>
- University of Melbourn(2020). *Coronavirus escalated armed conflicts in several war-torn countries*. Dec 17. <https://www.unimelb.edu.au/newsroom/news/2020/december/covid-19-escalated-armed-conflicts-in-several-war-torn-countries>.
- Yip, George (2021). *Does COVID-19 Mean The End For Globalization?* Forbes. <https://www.forbes.com/sites/imperialinsights/2021/01/08/does-covid-19-mean-the-end-for-globalization/>